

INOVACIJSKA POLITIKA

Inovacije imaju sve važniju ulogu u našem gospodarstvu. One su korisne građanima kao potrošačima i kao radnicima. Nužne su za stvaranje boljih radnih mjesta, za izgradnju ekološki osvještenijeg društva, za unaprjeđenje kvalitete života, ali i za održavanje konkurentnosti EU-a na svjetskom tržištu. Inovacijska politika sučelje je između istraživanja, politike tehnološkog razvoja i industrijske politike, a cilj joj je pružiti okvir zahvaljujući kojem će ideje dospjeti na tržište.

PRAVNA OSNOVA

Članak 173. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU) predstavlja pravnu osnovu za opću industrijsku politiku EU-a, u kojem se navodi da „Unija i države članice osiguravaju potrebne uvjete za konkurentnost industrije Unije”.

Pravna osnova za politiku EU-a o istraživanju i tehnološkom razvoju nalazi se u člancima 179. do 190. UFEU-a. Osnovni instrument politike Unije za istraživanje i tehnološki razvoj jest višegodišnji okvirni program kojim se utvrđuju ciljevi, prioriteti i financijski paket podrške za razdoblje od nekoliko godina. Okvirne programe istraživanja i tehnološkog razvoja usvajaju Europski parlament i Vijeće u skladu s redovnim zakonodavnim postupcima i nakon savjetovanja s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom.

CILJEVI

Inovacijska politika općenito se smatra važnom politikom. Ona je također usko povezana s drugim politikama EU-a poput politike zapošljavanja, tržišnog natjecanja, okoliša, industrije i energije. Uloga je inovacija pretočiti rezultate istraživanja u nove i kvalitetnije usluge i proizvode s ciljem zadržavanja konkurentnosti na svjetskom tržištu, te unaprijediti kvalitetu života europskih građana.

Europa svake godine na istraživanje i razvoj potroši 0,8 % BDP-a manje od SAD-a i 1,5 % manje od Japana. Osim toga, osjećaju se i posljedice odljeva mozgova jer se naši najbolji istraživači i inovatori sele u države koje imaju povoljnije uvjete. Iako je tržište EU-a najveće na svijetu, i dalje je rascjepkano i nedovoljno pristupačno inovacijama.

U namjeri da promijeni te trendove EU je razradio koncept „Unije inovacija” čiji je cilj:

— u Europi postići vrhunske znanstvene rezultate;

- ukloniti prepreke inovacijama, poput skupog patentiranja, rascjepkanog tržišta, sporog utvrđivanja normi i manjka vještina, koje trenutno sprječavaju brz prijenos ideja na tržište;
- provedbom inovacijskih partnerstava među institucijama EU-a, nacionalnim i regionalnim vlastima te poduzećima revolucionirati način na koji javni i privatni sektor rade zajedno.

Unija inovacija ključno je ulaganje za našu budućnost. Naime, ako do 2020. ostvarimo cilj da u istraživanje i razvoj uložimo 3 % BDP-a EU-a, to bi do 2025. godine moglo rezultirati otvaranjem 3,7 milijuna radnih mjesta i godišnjim rastom BDP-a od 795 milijardi eura.

POSTIGNUĆA

A. Unija inovacija

Unija inovacija jedna je od sedam ključnih inicijativa strategije Europa 2020. za pametno, održivo i uključivo gospodarstvo. Pokrenula ju je Europska komisija u listopadu 2010. s ciljem poboljšanja uvjeta i pristupa financiranju istraživanja i inovacija u Europi kako bi se inovativne ideje moglo pretvoriti u proizvode i usluge koji stvaraju rast i radna mjesta. Cilj Unije inovacija je stvoriti istinsko jedinstveno europsko tržište za inovacije koje bi privuklo inovativna poduzeća i poslovanja. Za postizanje tog cilja predložene su razne mjere u području zaštite patenata, normizacije, javne nabave i pametnog zakonodavstva. Unijom inovacija također se nastoje potaknuti ulaganja iz privatnog sektora te se, između ostalog, predlaže da se povećaju ulaganja europskog poduzetničkog kapitala.

Uvedeno je nekoliko instrumenata za mjerenje i praćenje stanja i napretka širom EU-a:

- Sveobuhvatan pregled rezultata Unije inovacija ([Innovation Union Scoreboard](#)) na temelju 25 pokazatelja i europsko tržište znanja za patente i licenciranje. Europska ljestvica uspjeha u inovacijama (European Innovation Scoreboard, EIS) instrument je Komisije razvijen u okviru Lisabonske strategije kojim se omogućava usporedna ocjena inovativnih ostvarenja u državama članicama EU-a;
- [Pregled rezultata regionalnih inovacija](#) (Regional Innovation Scoreboard, RIS) koji razvrstava europske regije u četiri skupine inovativnih ostvarenja, slično kao Pregled rezultata Unije inovacija. U prvoj skupini „predvodnika u inovacijama” je 41 regija, 58 regija je u drugoj skupini „sljedbenika u inovacijama”, 39 regija su „umjereni inovatori”, a 52 regije su u četvrtoj skupini „skromnih inovatora”. To omogućava precizniji pregled inovacija na lokalnoj razini;
- Innobarometer je godišnja anketa za ispitivanje javnog mnijenja poduzeća i šire javnosti o stajalištima i aktivnostima koji se odnose na inovacijsku politiku. Anketa Innobarometer pruža podatke relevantne za politiku koje nije moguće dobiti iz drugih izvora.

Inovacije su moguće kroz istraživanje i obrazovanje. Europskoj uniji trebalo bi barem milijun istraživača više u sljedećih deset godina da bi do 2020. godine ostvarila cilj ulaganja od 3 % BDP-a u istraživanje i razvoj. U okviru Unije inovacija predložene

su mjere za dovršenje europskog istraživačkog prostora. To znači veću usklađenost europskih i nacionalnih istraživačkih projekata i uklanjanje prepreka za mobilnost istraživača. U području obrazovanja Komisija podupire projekte za razvoj novih kurikuluma usmjerenih na rješavanje problema nedostatka inovacijskih vještina.

Isto tako, predloženo je više mjera u području zaštite patenata, normizacije, javne nabave i pametnog zakonodavstva kako bi se privukla inovativna poduzeća i poslovanja. Komisija je 2011. pripremila strategiju za jačanje europske normizacije ([COM\(2011\)0315](#)) u kojoj naglašava potrebu unaprjeđenja metode utvrđivanja normi i njihova korištenja u Europi za jačanje europskih i međunarodnih normi, što je u interesu dugoročne konkurentnosti europske industrije. Uspostavljena su i europska partnerstva za inovacije čiji je cilj zblžiti dionike iz javnog i privatnog sektora na razini EU-a te na nacionalnoj i regionalnoj razini u svrhu rješavanja glavnih izazova u društvu i pružanja pomoći u stvaranju novih radnih mjesta i ostvarivanju rasta kombinacijom mjera ponude i potražnje.

B. Obzor 2020.

Obzor 2020., kao jedna od vodećih inicijativa strategije Europa 2020., čiji je cilj osigurati konkurentnost Europe na svjetskoj razini, financijski je instrument za provedbu Unije inovacija. Premda je Obzor 2020. osmi okvirni program EU-a (2014. – 2020.), prvi je program koji objedinjuje istraživanja i inovacije. Njime su konkretizirane mnoge od specifičnih obveza preuzetih u sklopu Unije inovacija, prvenstveno kroz usmjerenost na stvarne izazove u društvu te pojednostavljuvanjem pristupa, uključivanjem MSP-ova, jačanjem financijskih instrumenata, pružanjem podrške javnoj nabavi u području inovacija, omogućavanjem suradnje te podupiranjem istraživanja o javnom sektoru i društvenim inovacijama. Parlament je u studenome 2013. usvojio višegodišnji financijski okvir (VFO), kojim je programu Obzor 2020. dodijeljen proračun od 77 milijardi EUR (izraženo u cijenama za 2013.). Međutim, usvajanjem Europskog fonda za strateška ulaganja (EFSU) u lipnju 2015. taj je iznos snižen na 74,8 milijarde EUR.

Potrebno je napomenuti da je u Uredbi o osnivanju programa Obzor 2020. utvrđen zahtjev za obveznu evaluaciju tog programa u sredini programskog razdoblja. Ta evaluacija u sredini programskog razdoblja provedena je 2018. i doprinijela je unaprjeđenju provedbe programa Obzor 2020. Dobiveni rezultati korišteni su pri postavljanju temelja za strukturu i sadržaj programa Obzor Europa, za koji je prijedlog predstavljen u lipnju 2018. ([COM\(2018\)0435](#)).

C. Kohezijska politika

Kohezijska politika također je usmjerena na istraživanja i inovacije. U razvijenijim regijama barem 80 % sredstava iz Europskog fonda za regionalni razvoj na nacionalnoj razini dodjeljuje se za inovacije, pri čemu prednost imaju gospodarstvo s niskim emisijama ugljičnog dioksida i konkurentna mala i srednja poduzeća.

D. Financijski instrumenti

Cilj Unije inovacija također je poticanje ulaganja privatnog sektora te se u njoj, između ostalog, predlaže da se povećaju ulaganja europskog poduzetničkog kapitala, koja trenutno iznose svega četvrtinu onoga u SAD-u. Komisija je, u suradnji s Grupom

Europske investicijske banke (EIB i EIF), pokrenula zajedničku inicijativu u okviru programa Obzor 2020. u svrhu omogućavanja boljeg pristupa kreditima za projekte istraživanja i razvoja te pokretanja demonstracijskih projekata. Inicijativu „InnovFin – Financiranje EU-a za inovatore” čini niz integriranih i komplementarnih financijskih instrumenata i savjetodavnih usluga koje nudi Grupa EIB-a te koji obuhvaćaju cijeli lanac vrijednosti istraživanja i inovacija u cilju podupiranja ulaganja, od najmanjih do najvećih poduzeća.

Komisija je isto tako u studenom 2014. predstavila svoj „Plan ulaganja za Europu” čiji je cilj pokretanje javnih i privatnih ulaganja u „realnom gospodarstvu” u iznosu od najmanje 315 milijardi EUR tijekom trogodišnjeg fiskalnog razdoblja. EFSU je jedan od triju stupova „Plana ulaganja za Europu”, a njegov je cilj premostiti trenutačne prepreke na tržištu uklanjanjem tržišnih nedostataka i mobiliziranjem privatnih ulaganja. Njegova uloga je da pomaže u financiranju strateških ulaganja u ključnim područjima poput infrastrukture, istraživanja i inovacija, obrazovanja, obnovljive energije i energetske učinkovitosti, kao i financiranja rizika za mala i srednja poduzeća.

Povrh toga, pokrenut je i Program za konkurentnost poduzeća te malih i srednjih poduzeća (COSME), koji je usmjeren na financijske instrumente i pružanje podrške internacionalizaciji malih i srednjih poduzeća.

E. Vijeće za inovacije

Carlos Moedas, povjerenik za istraživanje, znanost i inovacije, iznio je u lipnju 2015. ideju o osnivanju Europskog vijeća za inovacije. Komisija je u siječnju 2017. uspostavila petnaesteročlanu skupinu na visokoj razini, sastavljenu od inovatora koji će pomoći u izradi plana za potencijalno Europsko vijeće za inovacije u okviru prijedloga Komisije o programu slijedniku programa Obzor 2020.

ULOGA EUROPSKOG PARLAMENTA

Parlament je donio brojne rezolucije kojima je dodatno ojačao inovacijsku politiku EU-a. Neke od najnovijih rezolucija su:

- Rezolucija od 22. svibnja 2008. o ocjeni industrijske politike na sredini razdoblja: doprinos strategiji EU-a za rast i radna mjesta^[1]. U ovoj rezoluciji Parlament poziva Komisiju i države članice da ulože veće napore u smanjenje administrativnog opterećenja za poduzeća. Također je istaknuta važnost transparentne i jednostavnije politike o pravima intelektualnog vlasništva;
- Rezolucija od 16. lipnja 2010. o strategiji EU 2020.^[2] Osim snažne podrške industrijskoj politici čiji je cilj stvaranje najboljeg okružja za održavanje i razvoj jake, konkurentne i raznolike industrijske baze u Europi, u ovoj je rezoluciji također naglašeno da u strategiji Europa 2020. treba navesti troškove i prednosti prelaska na održivo i energetske učinkovito gospodarstvo;
- Rezolucija od 11. studenoga 2010. o europskim partnerstvima za inovacije u okviru ključne inicijative Unije inovacija^[3];

[1]SL C 279 E, 19.11.2009., str. 65.

[2]SL C 236 E, 12.8.2011., str. 57.

[3]SL C 74 E, 11.5.2012., str. 11.

- Rezolucija od 9. ožujka 2011. o industrijskoj politici za globalizirano doba^[4]. U ovoj se rezoluciji naglašava važnost sveobuhvatnije vizije europske industrije u 2020. jer se dugoročnu zakonodavnu predvidivost i stabilnost smatra nužnima za privlačenje ulaganja;
- Rezolucija od 12. svibnja 2011. o Uniji inovacija: preobrazba Europe za svijet nakon krize^[5];
- Rezolucija od 27. rujna 2011. o zelenoj knjizi: od izazova do mogućnosti: prema zajedničkom strateškom okviru za financiranje istraživanja i razvoja u EU-u^[6];
- Rezolucija od 26. listopada 2011. o programu za nove vještine i nova radna mjesta. U ovoj se rezoluciji naglašava važnost razvoja bolje suradnje između istraživačkih instituta i industrije te pružanja poticaja i podrške industrijskim tvrtkama za ulaganja u istraživanje i razvoj^[7];
- Rezolucija od 21. studenog 2013. o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi okvirnog programa za istraživanje i inovacije – Obzor 2020. (2014.-2020.)^[8];
- Rezolucija od 6. srpnja 2016. o sinergijama u svrhu inovacija: europski strukturni i investicijski fondovi, Obzor 2020. i ostali europski fondovi povezani s inovacijama i programi EU-a^[9].

Frédéric Gouardères
04/2019

[4]SL C 199 E, 7.7.2012., str. 131.

[5]SL C 377 E, 7.12.2012., str. 108.

[6]SL C 56 E, 26.2.2013., str. 1.

[7]SL C 131 E, 26.2.2013., str. 87.

[8]SL C 436, 24.11.2016., str. 284.

[9]SL C 101, 16.3.2018., str. 111.

